

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEJZŐK EGYLETE, AZ ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Papok-, tanítók-,
gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre 8 K.
a tanító-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy
példány ára 10 fillér.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-
többesül közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyilt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyilt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenkint
két szer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz.

Köztevékenység.

(F—i.) Az ember munkára van te-
remtve. Munka nélkül nem esik jól éte-
lünk, italunk. Azért mondjuk, hogy a mun-
kásság az élet sója. De a munka nemcsak
fizikai előnnyel jár, hanem lelki üdösséggel
is. Láttátok-e a munkatermek zajos vidám-
ságát, a dalos arató népet? Ez a nép a
lélek derős egében jár, mozog, a hol a
testi és lelki áldás napja ragyog szét. Mig
ellenben a restség — mely az ördög pár-
nája — rendesen unalmat, fásultságot
okoz s termőföldje sok bűnös indulat-
nak is...

Az embernek, mint szociális lénynek
élete leginkább a méhek természetrajzának
felel meg. A dolgok természetes logikája
szerint először az egyéni, aztán a köz-
érendű munka kötelessége áll elő. Sok
ember, mert önző, csak az előbbi köteles-
séget ismeri, vagy tán még azt se. Nincs
más vágya, hogy minél több egyéni hasz-
not lásson, minél többet egyék, igyék. Köz-
érendű, eszményi célokat nem ismer. Az
ilyen saját zsebükre spekuláló vagy mások
javain élőködő elemek: a herék. Már pe-
dig a közérdek szempontjából több jelentő-
sége van egy szurtos inasnak, mint egy
tekerő grófnak...

A köztevékenység kötelessége minden
ép kézlábu emberre kiterjed. Nincs állás,
hivatás, melyben a közérdeket ne lehetne
szolgálni. A szegény ember, ha pénzzel
nem, munkája által szolgálhat; lesz például
tűzoltó-egyesületi tag vagy más egyéb köz-
jótékonyágnak hoz adozatot személyes
szolgálatával. Templomok, iskolák épültek
fel szegény napszámosok ingyen felajánlott
munkáiból...

A haza, a család, az emberiség sze-
relete írja elő a köztevékenység munkáját
s a ki állása, körülményei, tehetsége sze-
rint nem munkál a közjóra, az nem em-
ber, nem hazafi... Mindig felemelő érzés
fakad lelkünkben, valahányszor a közügyek
szolgálatában lelkes és munkás embereket
látunk

Ilyenféle gondolatok és érzések közt
lapozgatom Solymossy Endre tanár
„Háziiparunk érdekében“ czímmel
irt füzetkáját, melyben a székely háziipar-
ról szerzett okos megfigyeléseit adja elő és
sok figyelemreméltó tanácsot nyújt. A füzet
tartalmáról majd más helyen emlékezem
meg. Most csak a szerző köztevékenységé-
nek ez ujabbi jelensége ragadja meg figyel-
memet s az általa statuált nemes példa
szempontjából írom e sorokat.

Solymossy már régóta lelkes apostola

mindenféle székely-ügynek. A köztevékeny-
ség terén ismertem meg őt közelebről.
Itt kötöttünk ismeretséget. Az ismerkedés
legszebb, legkomolyabb helyén. Pohár-
kozczintás nélkül is barátokká lettünk.
Lelkünk összhangját a székely származás
és fajunk iránt élő közös szeretet adta
meg. És én büszke voltam és vagyok min-
dig rája, a ki tudását, munkásságát, az
iskola falain kívül is, érvényesíti s lelkének
sok szép kincséből juttat polgártársainak
is, kik Solymossyban szellemi és anyagi
érdekeik legbuzgóbb támogatóját tisztelik.
Ez a szeretet avatta őt vezérré. Sok eset-
ben bebizonyította, hogy rátermett erre a
szerepre. Ott fogta meg a dolgot, a hol
leginkább szükséges: a közgazdaság terén.
Nagyértékű nemzeti erő van itt. Deák Fe-
rencz mondotta: „Igen rosszul vélekednék,
ki azt hinné, hogy csak a harcok zivatara
sodorhat el egy nemzetet; van még egy
más, lassubb, de disztelen és aljas nemzeti
halál is: a közelszegényülés vagy nemzeti
sorvadás. Ettől hazánkat megóvni legszen-
tebb kötelességünk“.

Ha minden arra hivatott ember Soly-
mossyhoz hasonló buzgósággal működnek
a közjóra, akkor szegény székely népünk
jelenlegi boruját szebb jövőjé hajnala
váltaná fel!...

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRGZÁJA.

A fényképész.

— Daudet Alphonse. —

A „Székely-Udvarhely“ részére fordította:
FERENCZ TIVADAR.

Minthogy külseje elárulta szegénységét és
butorzata elfért egy kézi targonczán, előre kel-
lett neki lefizetni a lakbért. Az ujonnan épült ház
első lakója, mert egy nemrég felépült háznak
ötödik emeletét lakja, a még be nem épített nagy
körutak egyikén, tele lakást hirdető czédulákkal,
kötörmelékkel, deszkákkal körülvárt üres telkek-
kel. A nemrég befestett falak szaga érezhető a
három kis lakosztályban, ahová egyenesen be-
özönlik a viláosság és amely derültebb szint ad
a puszta falaknak. Ime először is a műterem
nagy üvegfalával, komor, hideg vaskályhával, ke-
vés parázsszal, de ahol csak akkor ég tűz, ha
jön egy megrendelő. A falon függnek a család
arcképei: az atya, az anya, három gyermek,
ülve, állva, egymást átkarolva, elkülönítve, min-
den lehető helyzetben; azután néhány — a nap-
tól leperzselt — a falusi életet ábrázoló emlék-
tárgy. Ez még abból az időből való, amikor gaz-
dag volt és amikor csak szórakozásból vett fel
képeket. Most tönkrement ember és más foglal-
kozás hiányában előveszi azt, ami azelőtt idő-
töltése volt.

A fényképezési készülék, amelyet a gyer-
mekek félnék csodálkozással körülvésznék, a mű-
terem közepében a legszebb helyen áll és vado-
nat-uj rézcsovével, vastag, domboru leneséjével
ugy néz ki, mintha elnyelte volna a szegény, kis

lakás összes fényét, összes pompáját. A többi
butorzat kopott, széttört, szuette és csak néhány
darabból áll. Az anya egy szinehagyott, fekete
selyemruhát visel, amely nagyon gyűrött, to-
vábbá egy esiptével diszitett főkötőt hord és
egész öltözete hasonlít egy a vevőktől ritkán lá-
togatott üzlet pénztárnoknéjának ruházatához. Az
atya egy szép művész-sapkát választott magának
egy bársonymellényvel, hogy hatást gyakoroljon
a megrendelőkre. Ezen uraságoktól levetett, fé-
nyesedésnek induló ruhában, nagy kopasz fejé-
vel, tele ábránddal, báméskodó, bamba szemé-
vel, kinézése olyan együgyű, mint magának a
fényképezési gépé. És milyen komolyan fogja fel
hivatását: Hallani kell, amint szól a gyermekek-
hez: „Ne lépjete be a sötét szobába.“ A sötét
szoba! Mintha Apolló papnőjének barlangja
lenne... De alapjában, a szerencsétlen em-
ber, izgatott. A házbért kifizette, fa és szén is
van, de egy fillérje sem maradt meg. És ha
megrendelők nem jönnek fel hozzá és a kirak-
at, amely lent a kapuban van, a járó-kelő em-
berek közül senkit sem csal be, mit fognak ma
vacsorálni gyermekei? Bizzunk Istenben... A
berendezés megtörtént. Minden teljesen elkészült.
Most mind a közönségtől függ.

Beköszönt a várakozás és aggodalom pilla-
nata. Az atya, az anya, a gyermekek valamennyien
az erkélyen vannak, valamennyien leske-
lődnék. Annyi ember között, aki itt elhalad, talán
csak akad egy megrendelő!... De mégsem. A
közönség jön és megy, egymás elől kitér a hosszú
járdán. Senki sem áll meg. De talán mégis. Ime
egy ur, aki közeledik a kirakathoz. Megnézi
egyenként a fényképeket; barátságos kinézése
van, feljön. A gyermekek lelkesednek és mond-

ják, hogy tüzet kell gyújtani a kályhában. „Vár-
junk még“, szól az anya bőfesen. És mennyire
volt neki igaz! Ez az ur ügyelegette folytatta
utját. Egy óra, két óra. A nap elhomályosul. Sötét
felhők mutatkoznak. Mégis itt fent, még ki-
tűnő próbafelvételt lehet készíteni. De mit ér ez,
ha senki sem jön. Pillanatnyi felindulás, csalfa
remény, egyes lépések közlegése hallhatók, de a
következő perczben ismét minden elnémul. Sőt
egy izben valaki csengetett. De ez a régi bérlőt
kereste. Az egész család elszomorodik, szemök
kőnyezik. „Ez lehetetlen, mondá az atya...
Valakinek ki kellett akasztani a kirakatot...
fiam, menj utána azonnal.“ Egy pillanat múlva
a fiu rémülten jött fel. A kirakat a helyén van,
ámbar ugy látszik, senki sem veszi észre. Senki
sem ügyel rája.

Ezenkívül esik az eső... Valóban a mű-
terem üvegfalára esnek a cseppek, vidáman, alig
hallhatóan. A nagy körut fekete a sok esernyő-
től. Visszamennek, beteszik az ablakot. A gyer-
mekek fáznak; de nem mernek tüzet gyújtani,
mert a kályhában van az utolsó szén. Általános
rémület. Az atya — öklét szoritva — hosszú
léptekkel megy fel és alá. Az anya, nehogy lás-
sák sirni, elrejtőzik a szomszéd szobába...
Hirtelenül a gyermekek egyike, aki az erkélyen
gyönyörködött a borus égnek kékelő részében,
hatalmasan döngötte az ablaktáblát: „Papa,
papa... Van valaki a kirakathoz.“ És nem
csalódott. Ez egy hölgy volt és pedig egy na-
gyon jól öltözött hölgy! Egy pillanatig megnézi
a fényképeket, ingadozik, felemeli fejét... Oh!
ha valamennyi, a magashól rája irányított szem-
nek egy-egy szemernyi delejes ereje lenne, akkor
egy pillanat alatt fent lenne az ötödik eme-

A székelyföldi bajok s azok legfőbb gyógyítási módjai.

— A székelyföldi kormánybiztos urhoz. —

V. 1—14. folyt.

Vas- és aczélipar, üveg, porcellán, gipsz, fotogén.

Szük az ismeretköröm. Azért erről az oldalról kevesebbet írhatok. A mit írok, annak nagyrésze is, meglehet, hogy inkább csak jóhiszemű hozzávetés. Nem vagyok valamelyes kamarai titkár, s nem állanak számadatok a rendelkezéseimre. Ha titkár volnék, akkor eszem és akaratom is volna emez adatok komoly feldolgozásához. Be is állanék azonnal politikai és társadalmi biziklistának, s tul tennék még a szakértő és komoly munkás hazafiakon is a bégyömöszölhetetlen szájjammal, mert erre a célra sem komolyság, sem tiszta tudás, sem karakter nem kell. Ezek nélkül is az elsők között lehet valaki a honmentők nemes seregében és arczbőr nélkül is szónokolhat azok tanácskozásaiban.

Erdélyben is s a Székelyföldön is van tehát vas- és szénanyag elég. Rég, a helyszínen úgy hallottam, hogy a hunyadi vasanyag szinte páratlan Európában, a mennyiben 45—46 százalék nyers vasat ad, melyet külföldre, Svájcba és egyebüvé is visznek finom aczél készítéséhez. Lövéte, Füle községek határaitban is elég vasanyag van.

Miért özönlik be tehát a sok vas- és aczél-féle készítmény ide is a külföldről fűrés, kasza, kés, bicsok, reszelő, véső, csatt, gomb stb. alakjában? Az orvosok kezén is mind csupa külföldi ilyenemű eszköz forog, s a molnárok, mesteremberek kezén is. Nem is említem a krassószörényi s más vastelepeket. Az országban csak vasutakhoz, gépekhez roppant vas és aczél kell.

Nincs talán pénz? Hát aztán miből alapítanak minden 3-ik évben bankokat, melyek pár év múlva már pazar fényű saját palotáikba költöznek, főleg a földmivesek tejéről szedve le a fölt?

Nincs hitele az országnak vagy egyeseknek? Hiszen az állam milliókra menő pénztári maradvánnyal gazdaskodik több év óta, s pazar fényű rohamos építkezéseket végez, mintha a nemzetek végítéleti utolsó kiállítására közelednék, s azon az első díjat akarná megkapni isteni kézből?

Ha senkinek sincs hitele, van ennek a földnek, ezeknek a hegyeknek, melyeknek rejtett kincseiről különben nem a költségesen nevelt magyar, hanem a külföldi geologusok útján tud a világ.

A lövétei s a Füle-vidéki erős akaratu székelyek ma is a szentkeresztbányái, kaláni, hunyavidéki vastelepeknél működnek. Volna ott még

munkaerő bőven, csak munka volna 4—5 ezer ember számára, s nem mennének sem Csikágóba, sem egyebüvé vasmunkára.

Vagy 2 évvel ezelőtt olvastam a megbízható »Budapesti Hírlap« egyik komoly híret, mely szerint valahol a vereckei-szoros táján a Kárpátok magyarországi lábujában, a Galiczia felőli hegylábának megfelelő irányban egy hosszú völgyben, egy elfelejtettem nevű magyar geologus gazdag erü fotogén forrásra akadt, melynek felbukkanása előzőnlötte az ott lefolyó itató patak vizét is annyira, hogy ihatatlanná vált. Kapcsolatban is meg volt említve, hogy megelőzőleg galicziai szakértőkkel kerestették sok pénzáldozat mellett sikertelenül s így a magyarnak hátul volt a z e s z e. Azt is remélte, hogy Galiczia csinál neki fotogén telepet, mikor ma onnan vásárol sok millióval csak világitó eszközt is, mely mellett kártyázik és iszik.

Szekereskedő székelyek beszélnek, hogy a Sósmező vámon belül, egy hosszú völgyben, mely állítólag a Gika hercegek birtoka, gazdag ilyenemű források vannak Csekély mélységű kutakat ásának a bérlők, s viz módjára gémes vederrrel merik ki onnan a nyers földolajat. E bérlők között sok magyar csángó is van. Annyit tudok, ha emlékezetem nem csal, hogy Kolozsváron Oláhország felől jelent meg először a csudás fotogén 1864—65 ben. Valamelyik titkár Ur többet tudhat e kérdéssről.

Nekem csak az feltűnő, hogy a magyar drága geologusok a jámbor középiskolai tanári székéből nem mozdulnak ki, hanem elnézik, hogy székelyhelyeiken árulják az amerikai, galicziai vagy más fotogént, s annak anyagából az ezerféle iparcziket. Pedig Kézdivásárhelyen felül az erdélyi területen is kell lenni ilyen anyagnak vagy mélyében, vagy hasonló közel a földszinhez. Ezek az urak még azt is elvárják, hogy a kormány küldjön számukra pénzen vásárolt kész ásvány gyűjteményt, vagy egyebet, melyek felmutatásával magyarázhatók apró tanítványainak a titkos tudomány egész birodalmát.

Azt is beszélnek, hogy a szentpáli hágó lábánál a Gyarmati-tagban, s az almási barlang mellett sok a nagyjelentőségű gipsz.

Azt is beszélnek, hogy Oklándról a Rika felé menet, ott, ahol az ut sokszor lecsuszamlott, a Gázló-patak medrében, ha valaki kövecset kapar mélyebbről, erős degenyegszag üti meg az orrát?

Mit tud ezekről akármelyik erdélyi geolog saját kutatása, nyomozása alapján? Van-e? Nincs-e?

Ha van és tudja, hogy van, miért nem áll elő saját kutatásai eredményével, ilyenre irányuló szándékával titkon vagy nyilván?

Reményem, hogy ezek az urak nem veszik eme mondásokat sem kihívásnak, sem sértésnek. Nem is akarok a tudományukban kontárkodni. Jóformán azt sem tudom, mi az a békasó, vagy tűzütő kova, melyekről hallani is csak annyit hallottam, hogy a sok milliót kivívó különféle üvegnek egyik főalkatrészei, s hogy a szintén sok milliót kivívó minden fajtájú porcellán és tajték is a tudományuk körébe vág.

Vitába bocsátkozni sem volnék képes, de annak erős ohajtását sem fojthatom magamba, hogy ne fessenek jámbor asztalosaink, fazekasaink, udvarhelyi takácsaink és szövetségstőnk külföldi idegen növényi és ásványi testekkel, hanem mondják meg a módját, vagy állítsák elő magyar vegyészek és geologok, avagy legalább izgassanak ezek érdekében, mint fizetett emberek.

Ha már Sokratész a bölcselkedést lehozta az égből a földre a gyakorlati életbe, önök is hozakodjanak ki tudományuk kincseivel a gyakorlati élet terére is. Mert az nem fizeti ki magát egészen, ha csak földmívelési tekintetben érvényesül ez a fontos tudomány itt nálunk a mi embereink által. Különben is a tagosító mérnökök és bírók kísérétében falusi iskolás székely gazdák is megtudják osztályozni a földeket a markukba vett darabocskák után is, minden rengeteg latin ásvány- és növénynevének a keresése nélkül. Ugyanezt várnák önöktől a patikákat megtöltő rengeteg drága külföldi gyógyszerek is.

Ezek az önként ajánlkozó módokon is 20—30 ezer, többnyire férfi székely juthatna munkához és kenyérhez, s kapcsolatban sok műszaki intelligenciának lenne dolga itthon, saját földünkön kikerülő anyagok körül és által.

Itt, s általában minden tekintetben újra meg újra hangsúlyozom, hogy a Székelyföld népének felét bátran iparra lehet még ma terelni, mert a másik fele elvégzi a mezőgazdasági teendőket. 50 év múlva megkétszereződik a létszám mindkét oldalon. Ez lenne a székely faj kiterjesztésének Beksics szerint is az egyik főmódja. Megtelne a föld néppel, mint egy gazdag méhkosár. Ipar utján is sokszorta értékesebb és nagyobb gyémántja lenne ez a föld a magyar koronának. Az udvarhelyi kő- és agyagipariskolának is ezekkel kapcsolatban lenne valódi értéke, mert neveltjeink egyrésze ma idegenbe kénytelen menni, vagy finansznak, vagy Isten tudja minek áll be, csak annak nem, amire hivatott volna.

Munkát, s újra munkát e népnek, itthon!...

(Folyt. köv.)

Tan- és nevelésügy.

Tekintetes

Fülei Szántó Lajos urnak

Budapestben.

Kedves kötelességünknek ismerjük ez uton is őszinte köszönetünket kifejezni azon sziveségeért, amelylyel egy a régmúltban, mint most is a Gyermeknapotartó kellő számú példányokban szegény tanuló gyermekek közt való szétosztás végett rendelkezésünkre bocsátani méltóztatott.

Midőn szives tudomására hozzuk, hogy a szétosztás dolgában megfelelő módon gondoskodtunk, a jövőben is kerjük jóindulatát egyesületünk érdekei irányában.

A népnevelési egyesület elnöksége.

Iskolai hatóságok figyelmébe. A magyarországi vármegyék, törvényhatósági jogu, valamint rendezett tanácsu városok hivatalos neveinek az 1898. évi IV. t.-cz. 2-ik §-a alapján az országos községi törzskönyv-bizottság által megállapított jegyzék szerint a vallás- és közokt. m. kir. miniszternek folyó évi január hó 29-én 2797-ik számú rendelete értelmében nemcsak az összes népoktatási intézetekben kiállítandó összes népoktatási bizonyítványok, tanító, tanítónő és óvónőképzési képesítő oklevelek keltezésénél, hanem az összes népoktatásügyi hatóságok által vezetett feljegyzésekben, hivatalos iratokban, rendtartási naplókban és nyilvántartásokban is a jegyzékben foglalt hivatalos nevek használandók és az iskolai tankönyvekben, valamint térképen az előadások közben addig is, míg az általános intézkedés erre nézve megtörténik, helyesbitendők.

ten... Végre az asszony elhatározza magát. Belép, felmegy. Itt van. Gyorsan meggyújtják a tüzet, a gyermekeket a szomszéd szobába küldik és mig az atya igazítja a sapkáját, az anya rohan ajtót nyitni és régi, suhogó selyemruhájában meghatva és mosolyogva áll a belépő hölgy előtt...

— Igen, asszonyom, itt van a műtér... Előzékenyen fogadják és leültetik. Ez egy délvidéki asszony, sokat fecsegő, de engedékeny és szivesen ül a gép előtt. Az első felvétel nem sikerült. De sebj! Ujból kell kezdeni az egészet... És a legkisebb ellenvetés nélkül a délvidéki nő karját ismét felteszi az asztalra és állat a kezére. Amig a fényképező rendbe hozza a szoknyának redőit, a fejkötőnek szalagját, azalatt a szomszéd szobából elfojtott kacagás és püfölés hallható. Ez a gyermekek műve, akik ide-oda lökdösik egymást, hogy lássák atyjukat, amint fejt a fényképezési készülék zöld posztója alá rejti és így maradnak, nem merve megmoczszanni. Oh! Ha felnőnek, fényképező lesz valamennyi... Végre, ime egy sikerült felvétel, amelyet a fényképező diadalmasan — ámbár izzadságtól csurogva — mutat fel. Ebben a fehér és fekete színben a délvidéki nő magára ismer, tizenkét darabot rendel meg, előre lefizeti az árt és elégedetten távozik...

Elment, az ajtó megnyílik. Éljen az öröm! A megsabadult gyermekek körülánczolják a fényképezési készüléket. Az atya, nagyon meghatva első felvételétől, komolyan törülgeti homlokát; azután — minthogy a nap már enyészik — az anya lemegy, hogy gyorsan elkészítse az ebédet, egy különös, jó ebédet a házavátás tiszteletére és — a rend kedvéért — egy zöld vászonkötésű jegyzőkönyvet vásárol, amelybe szép betűkkel beírják a szállítási időt, a délvidéki nő nevét és a bevett összeget: tizenkét frankot! Az igazat megvallva, a pástétom, a kovászos lepény,

amelylyel megünnepelték a házavátást, továbbá a tüzelő-anyag, czukor és gyertya felemészttette az egész bevételt. De nem kell aggódni! Ha a bevétel tizenkét frank volt ma, amikor esett az eső, az üzlet első napján, akkor mennyi lehet a holnap bevétel. Tervezetések között töltik el az estét. Ez ember el sem hiheti, hogy mennyi mindenféle tervet lehet szőni egy ötödik emeleten lévő, három kis utcai szobából álló lakásban!

Másnap, fenséges az idő és senki sem jön. Egész napon át egy árva lélek sem mutatkozik. De mit is akarnak? Ilyen az üzlet. Különben megmaradt egy kevés pástétom és a gyermekek nem fekszenek le éhesen. Következő napon, megint senki sem mutatkozik. Az erkélyen újra összeverődik az egész család, de siker nélkül. A délvidéki nő újból jött a megrendelt fényképekért és ez az egész. Ez este, hogy kenyér legyen a családnak, kénytelenek voltak elzalogosítani az egyik vánkost... Két, három nap telik el így. Beköszöntött az inség. A szerencsétlen fényképező eladta bársony sapkáját, zubbonyát és már nem marad más hátra, mint eladni fényképezési készülékét és beállni bolti szolgának. Az anya mélyen elszomorodik és az elcsüggedt gyermekek már nem is mernek kimenni az erkélyre. Egyszerre, egy szombati nap reggelén, abban a pillanatban, amikor senkire sem számoltak, valaki csenget. Násznép volt, egy egész násztársaság és felment az ötödik emeletre, hogy ott lefényképeztesse magát. A völgyény, a menyasszony, a nyoszolyóleány és a vőfély, mindmegannyi derék ember, akik most először jelennek meg keztyűben, — azon vannak, hogy megörökítsék ezt az emlékezetes napot. Ezen a napon harminczhat frank volt a bevétel. A következő napon még egyszer annyi. Megtörtént. A fényképezést beiktatták... Ime a párisi kisüzletembereknek nagy tömegéből egy mindennapi alak.

Megjegyzések.

A „Székely-Udvarhely“ ez évi 3—6. számban „Tanár“ ur tollából egy cikksorozat jelent meg. A négy közlemény vezető tenőre az, hogy az ifjuság kellő fegyelem nélkül nő fel s igen korán emancipálja magát minden fegyelmű befolyás alól, aminek természetes következménye aztán a társadalmi és hivatali élet gyenge kialakulása. Az egész cikksorozatban „Tanár“ ur, mintegy szándékos célzatossággal, állandó támadási célpontul a tanítókat teszi, legalább erre engednek következtetni az alábbi példalódzásai: „Az iskola — t. i. középiskola — befogadja évről-évre az új rendetlen nyáját.“ Azt érti ugye „Tanár“ ur, melyet a tanítók nevelnek. További folytatásában a leánynevelés ferdeségének épen a tanító barátjának a visszas családi életét tárja elénk. De a közleményében főszereplő, engedetlen fiú előtt is „évek múltán bezárul minden iskola, mert a jeleskedő fiúnak ott nincs helye s így a képezdeimen házba kerül, hogy a népnevelés vegye nagy hasznát.“ Pedig, ha megérné „Tanár“ ur a képezdebe kerültek kimutatását, melyet a „Magyar Paedagogia“ ez évi 1-ső számában is megtalálhat, meggyőződhetnék, hogy oda bizony többen kerülnek kitűnő, vagyis egyes bizonyítvánnyal, mint csak elégséges eredménnyel is.

Folytatólagosan aztán, majd így ír: „Ugy gondolom, hogy ez, — t. i. az ifjuság helyes fegyelmzése — nem a gazdasági egyletek, vagy az iparkamarák feladata, hanem a tanári és tanítói köröké, ha ez utóbbiak ez uton is beakarnák mutatni magukat a világnak.“ Mert a tanítók ugye eddig semmit sem tettek ezen a téren, de a tanárok már be is fejezték ilyen irányú munkálkodásukat?

S hogy ezen különös, támadó írásmódorra, egy „Tanító“ — elismerem, nem épen a legudvariasabban hangon — megjegyzést mer közzé tenni, „Tanár“ ur neki ront teljes erejével a tanítói karnak s egy kardvágással, minden igaz ok nélkül, megsérti, nemcsak a vármegye mintegy 250 tagból álló tanítói karát, de súlyos vádakkal illeti az egész ország 30,000 tanítóját is. A „Székely-Udvarhely“ hasábjain „Tanár“ urtól elhangzott s az egész tanítóságot érintő sértésekre megjegyzésemet, hogy megleszem, indokolom ezt azzal, hogy alkalmam volt az egész ügy lefolyását figyelemmel kíséreni.

Leckét ad „Tanár“ ur Tanítónak a szerénységéről, mert ön szerint egy tanár agyrendszere ugye be van rendezve, hogy annak viselkedése feltétlenül kifogástalan és csak szerény lehet, míg a hiányosabb felszerelésű agyú tanító, legfennebb csak a pappal mérhetné össze magát ugy távolból, de attól is messze áll.

A tanárok, amint mondja, 8—14 is jól megférnek egy helyen, míg a tanítókból 3 sem tud együtt kijönni.

Az üres fejű, bőbeszédű és felületlen gondolkodású tanítók minden meggondolás nélkül tartanak értéktelen dolgok felett hatalmas elme-futtatásokat, minek következménye aztán, hogy falukon, megyékben és országosan fordulnak elő botrányok, míg a szintén nagyszámu tanárok egyetlenegy botrányt sem idéznek elő.

Ezen csinos öndicséretre és a tanítói karnak alapos lerántásához csak az a kérdésem volna, ki is csak az a jól berendezett agyú szerény ember? aki magát egekig magasztalja és a vele egy mézőn, de nehezebb körülmények között dolgozó munkásokat a sárga földig legyalázza?

Mindnyájan tudjuk, „Tanár“ ur is jól tudja, hogy a legtöbb helyen nem 14, de 4—5 tanár is milyen kitűnően fér meg együtt, csak hogy ezekből a dolgokból, egyetlen kis részt is ide nem irok, mert sokkal jobban tudom becsülni és tisztelni azt a komoly gondolkodású és helyesen ítélező tanári kart, — mely bizonyos vagyok felőle, hogy az Ön, különben jeles cikkének egyetlen kihívó, becsmérő pontját is alá nem írja — sem hogy Önnel együtt a legkevésbé is megsérteni szándékomban volna. De Önnek, ha szerencsétlen privát felkeresésével, szívesen szolgálak a t. szerkesztő ur közvetítésével olyan dozissal, mint a milyennel a tanítói kart traktálja.

Megvallom sem én, sem egyikünk is azt nem tudja, hogy a mi a tanárnak megtisztelő és felemelő megbízás, az a tanítónak csak kisebbségére szolgál. Nem is sejtettem, hogyha a 250 tanító közül 3 tagja lesz a törvényhatósági bizottságnak, ez még megrovásra szolgáltat alkal-

mat és ha körülbelül 65 tanár közül — kik e vármegye területén vannak — legkevesebb 25 tagja e politikai testületnek, ez még csak a szemébe sem ötlök senkinek.

Azt sem gondoltam, hogy ha mindjárt 40 esztendei sanyaru, 300 frtos fizetés után, végre tisztességes megélhetést kér, vagy hogy jobban tetszedjék Önnek, követel a tanítói világ, ezzel a tetteivel magát a lehető legszerénytelenebbül szembe helyezi nemcsak a tanügyi kormányval, de az egész sajtóval és az ország közvéleményével is, míg a 2400 koronás kezdőfizetésű tanárok fizetésjavítási mozgalmával mindenki egyetért.

Hivatkozik a „Néptanítók Lapja“ leckézeteire is. Erre csak azt mondom, hogy annak a szerkesztője épen olyan tanár és a tanítóknak jóakarója, mint Ön „Tanár“ ur.

Azon megjegyzésére pedig, hogy a tanítóságot elnöki székéből nyíltan szocializmussal vádolták csafolás nélkül, egyenesen bővebb magyarázatot kérünk.

De végül is tisztelt „Tanár“ ur, ha Önnek a Tanító válasza nem volt inyére, vetették volna le a „Tanár“ és Tanító jó takarót és saját nevék alatt, nyílt sisakkal vityták volna meg az elvek harcát és nem az egész tanítói kart, ugyszólva pellengére állítani, becsmérni, amely különben az önök összeszólalkozásában ártatlan.

Ha igazi tanár, kinek a feje jól, sokkal jobban be van rendezve, mint ama feleselő tanítónak, akkor miért nem igyekezett őt tanári eljárással meggyőzni esetleges tévedéseiről, tulkapásairól; vagy már javíthatatlan ez a hitvány tanítónépség?!

Nem hinném!

Egy másik tanító.

Különfélék.

Székely véreinkhez!

— Emlékezzünk! —

Minden magyarhoz szólunk, nemcsak a székelyekhez. Alig egy hórap választ el márczius 15-től S akkor ünnepel a magyar. Ünnepel és emlékezik. Fél századnál több ideje már, hogy elmúlt az a dicsőséges nap, 1848. márczius 15-ike s mégis nem vesztett fényéből semmit, sőt évről-évre ragyogóbb lesz. Milyen igazi tavasz volt az a zordon tél után! Márczius 15-ike a legszebb nap minden magyar életében. Fordulópont ez a nap, ujjászületésünk fordulója. S az ilyen fordulópont a legalkalmasabb arra, hogy igazán emlékezzünk. Emlékezzünk ne csak szóval, de tettekkel is. Hazafias, nagy tettek napján hazafias, szép tetteket követni el, ez méltó őseink dicső szelleméhez!

Az „Agyagfalvi székely emlékbizottság“ azért küzd és fáradoz, hogy az agyagfalvi réten, hol nagynevű székely elődeink a haza ügyeinek megbeszélésére annyi híres országgyűlést tartottak, emléket állítsanak föl. Emléket, nemcsak a múlt idők nagy dicső férfiaiért, hanem emléket a mi magunk emberségét becsületéért, gyermekeinkért, hadd lássák fényét a jövődők is s tanulják megbecsülni ezt a hont!

Az „Agyagfalvi székely emlékbizottság“ hazafias tisztelettel fordul ez alkalommal a székely néphez, a nép vezetőihez, előjáróikhoz, lelkipásztoraihoz, tanítóikhoz, birtokosaihoz, földmivelőikhez egyaránt azzal a kéréssel, hogy tartásuk meg az évi márczius 15-iki hazafias ünnepélyeket úgy, hogy nyíljék alkalma e napon minden embernek arra, hogy álléireivel járulhasson hozzá hazafias, szép cselekedet megvalósításához. Adakozzanak az agyagfalvi székely emlékoszlopra. Hazafias tisztelettel kérjük a nép vezetőit, jóakaró barátait s magát a székely népet, hogy még ott is, ahol ilyen ünnepélyeket tartani nem szoktak, kezdjék meg azt (hiszen egy-két szavaltat, ének és beszédből kitelik) s tartásuk ez ünnepélyeket önkényes adományokkal, tetszés szerinti anyagi hozzájárulással egybekötve az agyagfalvi emlék javára, mert ha csak állérek gyűlnék is be, azokkal is elősegítik hazafias cselekedeteket.

Keressük föl s járjuk be néha a hazafias lelkesedés tüzeinek fénye mellett a dicső őseink nagy tetteiről regélő jeltelen tereket is s ha sötétség és szomorú pusztaság van ott, gyujtsunk világot, hogy annak fénye mellett meg ne botoljanak unokáink, sőt olvashassuk világánál a

multból, hogy okulhassanak a jövődőre. Mert a néma emlékek beszélni is tudnak...

Az agyagfalvi székely emlékre szánt szíves adományok, gyűjtések Ferenczy Jánoshoz, az emlékbizottság pénztárosához küldendők Székelyudvarhelyre.

Az „Agyagfalvi emlékbizottság.“

— Időjelzés a meteorologiai intézet február 14-iki távirati jelentése szerint: Éjjeli fagy, elvéte csapadék.

— Kinevezés. A marosvásárhelyi kir. itélőtábla elnöke Péter Sámuel etédi lakos, végzett joghallgató ezen kir. tábla kerületébe díjtalan joggyakoroknak nevezte ki.

— Rendkívüli közgyűlés. A helybeli jótékony nőegyesület folyó hó 22-én (vasárnap) délután 3 órakor rendkívüli közgyűlést tart, melyre az egyesület alapító, rendes és tiszteletbeli tagjait ezennel tisztelettel meghívjuk. — Tárgy: Elnöki állásról való lemondás tárgyalása. Székelyudvarhely, 1903. február 13-án. Dr Mezei Ödönne, alelnök; Fejes Áron, titkár.

— Iskolalátogatás. Dr Demeter Lőrincz, az udvarhelyi járás érdemes főszolgabírája a napokban hivatalos látogatást tett a parajdi áll. népiskolában s Kovács Mihály igazgató vezetésével alatt minden egyes osztályt külön meglátogatott; a tanításokat végighallgatta s látogatásának eredménye fejében teljes meglegedését fejezte ki.

— Füllérestély. A helybeli nőegyesület fil-lérestélyeit a nagyközönség nagy számban látogatja. Az érdeklődés fokozására a rendezőség mindent elkövet. A legközelebbi szerdán (február 18-án) is változatosnak ígérkező műsorral fognak a rendezők kedveskedni a megjelenőknek. Az estély rendezői: dr Valentsik Ferenczné, dr Göllner Béláné, dr Kovács Albert s Halász Imre.

— Halálozások. Damokos Andor dr, vármegyénk alispánjának nejét szül. Domahidy Elza urnót súlyos csapás érte. Forrón szeretett nagyanyját: özv. hiripi és ivicskói Böszörményi Elekne szül. szolnoki Jármay Jolánt e hó 3-án, életének 67-ik évében, elragadta a kérélehetetlen halál Szatmáron. A boldogultnak hült tetemét e hó 5-én az ev. ref. egyház szertartása szerint helyezték örök nyugalomra a széleskörű rokonság mély részvéte mellett. — Megrendítő csapás tárlta ábránfalvi Ugron Gáspár bikafalvi földbirtokost is. Leánya Ugron Julia, Baló László Máv. ellenőr, a kolozsvári üzletvezetőség tisztviselői karának e derék és közbecsülésben álló tagja neje, folyó hó 11-én a kora hajnali órákban, bosszu szenvedés után meghalt életének derekán, 45 éves korában Kolozsvárt. Az elhunyt urnó halála mély gyászba ejtette az ő hűséges férjét és négy gyermekét. Hült tetemét Kolozsvárról, Fűrdo-utca 10. sz. lakásáról az ev. ref. szertartás szerint történt beszentelés után tegnapelőtt hazaszállították Bikafalvára, hol általános részvét mellett, a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. — Török József földbirtokos, a széles körben ismert jóbarát, a forrón szerető és szeretett férj, hű vő, jó apa és nagyapa életének 60 ik, boldog házasságának 34 ik évében e hó 11-én hosszas szenvedés után elhalt Homoródszentpálon. Temetése tegnapelőtt volt az unitár. egyház szertartása szerint nagy részvéttel. Halálát nejen szül Magyarai Matildon kívül három leánya s azok férjei, valamint hét unokája gyászolják.

— A magyar-zsáskodi Hegedüs-család. Egy, a minap álnév alatt megjelent brosúra tudvalevőleg több hamis váddal illette Hegedüs Sándor volt kereskedelemügyi minisztert s a többi között azt is szemére vetette, hogy nemesi előnevét jogtalanul használja. Erre vonatkozólag Komáromy András dr akadémiai tag, a történetíró igazságérzetétől vezérelve, a következő sorokat küldte a „Budapesti Hírlap“ nak:

A Hegedüs-család, az Országos Levéltárban őrzött erdélyi fejedelmi Liber Regiusok tanúsága szerint is, tősgyökeres lőfőszékely nemzetség, melynek ősei századokon keresztül vérük hullásával oltalmazták az ország határát s azon belül a maguk zsáskodi örökségét, melyet maradékaik — az idők viszontagsága s a gyakori osztozkodás folytán, bár megfogyatkozott állapotban — mind e mai napig ősi jögon bírnak s mint szabad székelyek ivadékaik — régi gyakorlat és kan-czellári rendeletek alapján — a magyar-zsáskodi predikátumot teljes joggal használhatják. Az udvarhelyszéki Magyar-Zsáskodról származott el a mult század elején a volt kereskedelemügyi miniszter nagyatyja, Hegedüs Péter, akinek fia, id.

Hegedüs Sándor már Kolozsváron született 1813-ban és a volt kir. főkörmányszéken ügyvédi gyakorlatot folytatott. Elszármazván pedig családjának ősi fészkeből, Udvarhelyszék rendjeinek 1841-ben tavasz hó 23. napján tartott közgyűléséből, a főkirálybíró aláírása s a nemes szék nagyobb pesztje alatt kelt közhiteles bizonyáglevelét kapott arról, hogy ő a székely lovag nemes magyarországi Hegedüs nemzetség törvényes leszármazottja. Mivel pedig ez a Hegedüs Sándor kolozsvári ügyvéd, Hegedüs Sándor v. b. t. t. országgyűlési képviselőnek édesatyja volt, nyilvánvaló, hogy az ő nemessége és a magyarországi előnév használatához való joga is kétségtelenül bizonyított.

Ezt akartam elmondani az igazság érdekében. Különböző azt hiszem, hogy velem együtt minden becsületese ember tudni fogja, hogy mit tartson a röpirat szerzőjéről, aki az álnevűség köpenyébe takarozik, hogy orvul támadjon, Budapest, 1903. február 8. Komáromy András dr.

— **Fillérestély.** Lapunk zárta után vettük a következő sorokat: Rendkívül kellemesnek ígérkezik a szerdai est. Már az a körülmény, hogy az est rendezését dr. Václav Ferenczné és dr. Göllner Béláné urnők vállalták el: elég biztosíték a sikerre, de ehhez járul még, hogy sikerült a rendező urnőknek megnyerni Hollaky Arthur főispánt, aki remek zongora játékaival fog igazi műveltséget szerezni. Közreműködnek még Anca Valeria k. a., aki magyar népdalokat fog énekelni és Nagy Elemér tanár ur, aki egy igen ügyes monologot fog előadni. Ugy tudjuk, hogy rendkívül nagy az érdeklődés az est iránt s valószínűleg tartjuk, hogy a szerdai est lesz az idei fillérestélyek fénypontja. A fiataliságnak jóllehet indiscretiot is követnének el ezáltal, megsúgjuk, hogy táncz is lesz, sőt még tánczosokról is gondoskodtak a rendező urnők.

— **A polgári kör** e hó 16-iki (holnapi) fillérestélyén Florián Mariska és Ferenczy Géza szavalnak, Vadasdi Sándorné felolvas, Hermann Helén énekel, Koronkai Ferencz és Szántó Ferencz ének-duettet adnak elő. Az estélyt Pál Róza, Weiss Juliska, Benedek Árpád és Lőrincz László rendezik.

— **Hármas bucsuvacsora.** Tegnapelőtt este a Hungária szálló éttermében ismét bucsuvacsora volt. Hoffmann Sándor mérnök, Konec Aurél volt vármegyei számvevő és Lukácsffy István dr. székelykereszturi kir. közjegyző tiszteletére gyűlt össze ez alkalommal a jóbarátok sokasága. Vidám poharazások között, szellemes tosztok mellett a késő éjjeli óráig tartott a bucsuvacsora.

— **Nőegyesület fillérestélye.** A helybeli jótékony nőegyesület műsoros fillérestélyeinek sorozatát e hó 11-én kezdte meg. Özv. Groákné, Szabó Kata és Vargha Ida urhölgyek teljesítették a rendezői tisztelet, kik a legnagyobb buzgósággal törekedtek arra, hogy a szép számban egybegyűlt közönségnek érdekes műsorral kedveskedjenek. Fodor Boldizsár dr. Kiss József „Tüzek” cz. költeményét szavalta lelkesen s a tőle megszokott ügyességgel. Majd Nagy Elemér tanár adta elő a „Komikus” cz. magánjelenetet, mely bármely hivatásos színész ügyességét is próbára tette volna. Az előadás kiváló volt a nagyközönség tapsai is igazolták. Volt ezenkívül zene, világposta s konfetti. Általában az estély minden tekintetben sikerült, a közönség kellemes szórakozást talált ott, minek bizonyítéka az éjfélig tartott táncz is. Az estély jövedelme is szép volt. Vajha továbbra is minél több ily sikerült estélye lenne jótékony nőegyesületünknek!

— **Városunk gyomra.** Székelyudvarhely város területén az elmúlt évben közfogyasztásra leöltek 254 ökröt, 975 tehént, 1125 növendék borjut, 317 szopóborjut, 1262 sertést, 225 malacot, 2529 juhot, 5900 bányát, 42 kecskét és 62 gidát; összesen 12,691 állatot.

— **Nyilvános elszámolás.** A helyi önkéntes tűzoltó egyesület parancsnoksága által folyó hó 8-án rendezett álarozos bál bevétele 840 K, kiadás 397 K 78 f. Tiszta jövedelem 442 K 22 f. A tiszta jövedelemhez felülfizetéssel hozzájárultak: a naranccsáros leány 20 K, dr. Damokos Andor 8 K 28 f, dr. Török Albert, Mattasich Örnagy 8 K, Rössler Károly 5 K, Kártyavetőnő 4 K 20 f, Csillag József 3 K, N. N., Ehrenreich Albert, Nyerges Gyula (Gyergyó-Tölgyes) 2—2 K, Hoffbauer Ferdinánd, özv. Kovács Jánosné, Maráth József, egy százados, Barcsay Károly, N. N. 1—1 K, Soha Aladár 40 f, egy magyar leány 30 f, egy magyar leány 28 f, összesen 70 K. Ugy a nagylelkű adakozók, mint a rendező bizottsági tagok, kik a siker érdekében közremű-

ködni kegyesek voltak, fogadják ez uton is a parancsnokság halás köszönetét.

— **Köszvényesek öröme** az a kellemes hír, melyet a Zoltán-fele kenőcsről számtalan meggyógyult csuz- és köszvényes beteg mond. E páratlan kitünő szer már néhány napi használat után a legmakacsabb csuz- és köszvényes bajokat meggyógyítja, mit számos köszvönő levél és több orvosi nyilatkozat bizonyít. Üvegje két korona Zoltán Béla gyógytárában, Budapesten.

— **Nyilvános köszönet.** A homoródjánostalvi olvasó- és önképző egyesület által — alapítókének gyarapítására — folyó hó 7-én rendezett kosaras táncmulatságon a következők fizettek felül: Lajos Mihály korcsmáros 7 K 60 f, Török Lajos és Kiss Jenő 1 K 20 f — 1 K 20 f, Darkó Pál, id. László Károly, Márkos András, Ürmösi Károly és Kisgyörgy Béni 1—1 K, Jobb Móz, Ravasz Miklós 60—60 f, Mezei Domokos 66 f, Kiss György, Péter Sándor, ifj. László Mózes 40—40 f, Vas András, Simó János, Hegyi Ferencz, László Miklós, Marton Dénes, Jobb Ferencz, Bálint Lajos, Varga János 20—20 f, Sándor Ferencz 10 f. A midőn ezt nyilvánosan nyugtázom, egyúttal a rendező bizottság nevében köszönetet mondok fentvezetteknek a jótékony szándékukért, melyek által a közönségünk érdeklődésük- és buzgóságukért. Ürmösi Károly, homoródjánostalvi unitárius lelkész, olvasóköri elnök.

— **Elszámolás.** A Rugonfalvi olvasó- és önképzőkör saját anyagi helyzetének gyarapítására folyó hó 7-én jótékony célú táncvigalmat rendezett, mely egy erkölcsileg, mint anyagilag — tekintve szerény viszonyainkat — a legjobban sikerült. Jegyekből és felülfizetésekből begyűlt összesen 88 K 32 f, melyből leszámítva 32 K 80 f kiadást, maradt a kitűzött célra 55 K 52 f tiszta jövedelem. Felülfizettek: Barabás János (Boldogfalva) 1 K, László József, Molnár Mihály, Szőke Károly (Sz. keresztur) 80—80 f, Balint Dániel (Sz. keresztur), Baczó Lajos (Bethfalva), Barabás Endre (Sz. keresztur), Jakab Albert (K. Galambfalva), Viola Miklós (Sz. keresztur), Mántó György (Székelykeresztur), Gál Ince (Székelykeresztur), Duka János (Bethfalva), Boncz József, Kovács István 50—50 fillért, Jakab István (Székelykeresztur) 70 fillért, Molnár László 60 fillért, Meszter Lajos, Bokor János 20—20 fillért. Ifj. Gombos Ferencz, Pál Anna, Szász Károly (Alsósiménfalva), Vári István (Kede) 10—10 fillért, Simó József (Székelykeresztur), Lengyel László (Székelykeresztur) és Nagy Józsefné 40—40 fillért. Fogadják a jöszivű felülfizetők úgy a magunk, mint a nemes és hazafias célú szolgáló körünk nevében halás köszönetünket. Rugonfalván, 1903. február 11. Kovács István, elnök. Bíró Domokos, jegyző.

— **Köszönet.** Az udvarhelyvármegyei múzeum-egyesület nevében köszönetet mondok az alapítandó vármegyei múzeum részére újabban befolyt következő ajándékok adományozóinak. 1. Két darab Kossuth-bankó. Zonda József vármegyei törvényhatósági m. kir. állatorvos ur ajándéka. 2. Két óriási fagomba a homoródalmási erdőből s két csepegő a homoródalmási barlangból. Palmay Sándor főgymnasiumi tanuló ajándéka. 3. 1851. évi osztrák rézpénz. Aronsohn Rezső főreáliskolai tanuló ajándéka. Csehély Adolf, muzeumi igazgató.

— **Zónareggeli** ma (vasárnap) a Hungária szálló (Sándor István) éttermében malacz-pörkölt és korhely-leves. Friss kőbányai sör!
— **Több közleményünk** tértelenség miatt maradt ki.

Törvénykezés.

Büntető tárgyalások. A helybeli kir. járásbírószék büntető osztályánál e hó 13-án a következő hivatalból üldözendő kihágások es vétségek nyertek elintézt: Id. Péter Dénes, Szász Mózes és Miklós Balázs fenyédi lakosok tiltott szerencsés játék által elkövetett kihágásért, előbbi kettő 2—2 havi fogházra 20—20 K pénzbírságra, utóbbiak pedig 2—2 napra átváltoztatható 20—20 K pénzbírságra ítéltettek. Lőrincz Dani korondi lakos lopás vétsége alól — vádelejtés folytán — felmentetett. Ellenben fenyédi lakosok: Bogos János 4 havi, Imre Péter 1 havi, Csiki János 1 havi, Simon Ferencz 2 havi, Csiki István 1 havi és 10 napi, Gabor János 2 havi, Lukács

Balázs 2 havi és Mihálykó Lajos 4 havi fogházra ítéltettek lopás vétsége miatt Benedek Márton atyhai lakos közcsend elleni kihágás vádjá alól — vádelejtés folytán felmentetett. Kovács Péter oroszhegyi lakos anyakönyvi kihágásért 1 napi fogházra átváltoztatható 10 K pénzbírságra ítéltetett.

Főtárgyalások. A helybeli kir. törvényszék az e hó 13-án megtartott büntető főtárgyaláson Ötvös Rupi (József) atyhai lakos lopás bűntette miatt 7 havi börtönrre, 3 évi hivatalvesztésre ítélte. Jogerős. Egyik anyakönyvest pedig kettős házasság megkötéséért 40 K pénzbüntetésre ítélték. Ifj. Zsombori Dénes ellen erkölcsatlenségből kifolyólag elkövetett és folyamathatott bűntény főtárgyalását elnapolták. Kátai Imre tett bűntény összességét 7 évi és 6 havi fegyházra ítélte a törvényszék, mely ellen ugy közvádló, mint Kovácsy Albert dr. ügyvéd, kirendelt védő, semmisségi panaszt jelentettek.

Közgazdaság.

Országos jellegű bika- és üszökiállítás és vásár. Udvarhelyvármegyei Gazdasági egyesülettől. Sz. 60—1803. Hirdetmény. Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület Székelykeresztúrtól (vasuti állomás) folyó évi február 28-án és március 1-én a nagyméltóságú m. kir. földmívelésügyi miniszterium, az E. G. E. és az O. M. G. E. támogatásával, országos jellegű bika- és üszökiállítást rendez. E kiállításon az ország összes tenyésztői versenyezhetnek magyar-erdélyi fajta, saját nevelésű betöltött tenyészbikáikkal és 1—3 éves tenyészüszökekkel. Ezen országos jellegű tenyészbika vásárt Udvarhely, Nagyküküllő, Maros-torda stb. vármegyék, sőt a Királyhágón túl lakó elsőrangú tenyésztők is felkeresik tenyészbikáikkal, e szerint ugy az egyesek, mint községeknek a legkiválóbb alkalmuk van arra, hogy ott tenyészbika szükségleteiket beszerezhessék. Az erdélyi-bika szükségleteiket beszerezhessék. Az erdélyi-bika magyar fajta szarvasmarha munka-bírása, járványos betegségekkel szemben való ellentálló képessége nagyobb, mint bármely más fajtaé. E jeles tulajdonságai Gazdasági Egyesületünk kezdeményezésére megyénk területén lakó szaktenyésztőknek mintegy 3 évtized óta folytatott céltudatos tenyésztése mellett oly magas fokra emeltettek, aminélfogva az a világ legelsőrendű igás marhájának tekintendő, melyért a nyugati államok nagy ily marhára van szükségük, melyek jutányos árral akarnak elsőrangú magyar erdélyi fajta tenyészállatokhoz jutni, hogy ebbeli szükségleteik kiegészítése végett vásárukat felkeresni saját érdeklükben is el ne mulasszák. A bejelentések Gálffy Kálmán székelykereszturi főszolgabírónál eszközöndők, ki mint e helyi rendezőbizottság elnöke, ugy a kiállításra jövő vendégek elszállásolásáról gondoskodik, s aki minden tudakozódásra készséggel szolgál felvilágosítással. Székelyudvarhely, 1903. évi február hó 4-én. Az Udvarhelyvármegyei Gazd. Egyesület elnöksége.

Tekintetes Szerkesztőség!

Engedje meg, hogy a becses lapjában Gagyi Lajos etédi birtokos által felvetett kérdéshez röviden hozzászólhassak és hogy egyidejűleg én is egy pár kérdést intézhsek a szakértő közönséghez.

Gagyi Lajos etédi birtokos által felvetett azon kérdésre: „hogy a tagosított birtokban előnyösebb a gazdálkodás, vagy a nem tagosítottban”, felsorolva mindkét birtokban való gazdálkodás előnyeit és hátrányait, elismerésre méltó szakértelemmel hozzászóltak szombatfalvi Pálffy György birtokos urak és pedig előbbi és utóbbi a tagosított birtokban való gazdálkodást tartották előnyösebbnek.

Én magam részéről a többség véleményéhez csatlakozom. De a felvetett kérdés az arra adott véleményekkel a tagosítással járó kérdések nincsenek még egészen kimerítve, a mig tagosított birtokhoz jut a birtokos, sok idő telik el. Számolni kell tehát azon nehézségekkel, a melyek a tagosított birtok átadását megelőzik, s azon nem ritka

szomorú következményekkel, melyek az átadás után merülnek fel.

Gagy Lajos ur, miután községében még nincsen tagosítás, valószínűleg azért tett kérdést, hogy meggyőződjék a tagosított birtokban való gazdálkodás előnyös vagy hátrányos voltáról. Valamint azért is talán, hogy mások is meggyőződést szerezzenek arról.

Azonban kérdésével, a mely mindenestre elsőrendű kérdés, csak a dolog bizonyos részét, ugyszólván közepét akarta megvilágítani, a többi pedig, u. m. a tagosítással járó dolgok árnyoldalait és szomorú következményeit vagy másodrendű kérdésnek gondolta, vagy később akarta talán megvilágítani.

A mit tehát Gagy Lajos ur elmulasztott, én kérem fel a nagyon tisztelt szakembereket arra, miszerint sziveskedjenek véleményt mondani arról, hogy:

1. A tagosításnál melyek az árnyoldalak s a befejezés után melyek a tagosításnak szomorú következményei?

2. Tiszta, jó és gyors tagosítás miképpen lenne eszközölhető?

3. Tekintve azt, hogy a közhelyek (erdő, legelő) arányosítása külön is, de rendszerint a tagosítással eszközöltetik, s tekintve azt, hogy a közhelyek gazdasági helyzetünkre nagy befolyással vannak, s különösen itt Székelyföldön életkérdés, mi volna a teendő a magas kormány részéről arra nézve, hogy ezen kincsek, melyet őseinktől kaptunk örökségül, megmaradjanak utódainknak is és gyümölcsözzenek, illetve, hogy a legelők s az erdőknek legeltetésre alkalmas része legeltetésre fordíthatassanak s arra nézve, hogy az erdők és legelők megvásárlásához a pénzes emberek ne jussanak, s a külön kiszakított vagy kiszakítandó 100 hold vagy nagyobb területű erdők a faüzérkedők által le ne tarolthassanak?

Melyek után maradok

Székelykeresztúron, 1903. február 6-án

kiváló tisztelettel:

Lakatos János,
kir. telekkönyvvezető.

Nyilt-tér.*

Rövid használat után nélkülözhetlen.

Igen alkalmas utazásoknál.

Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva.

Bizonyítvány kelt Bécsben, 1887. jul. 3-án.

Kalodont

nélkülözhetlen

fogtisztító szer.

Elsőrangú higiénikusok elismerik, hogy egészségünk fenntartásánál nem nélkülözhető a fogak és a szájüreg gondos ápolása. Nevezetesen gyomorbetegségek hátrihatók el ezáltal. Ennél legsikeresebbnek bizonyul a „KALODONT”, mely az antiszeptikus hatást a fogaknál szükséges mechanikus tisztítással kitűnően egyesíti.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

MELEG

SÓSFÜRDŐ!

Minden hétfőn, szombaton és vasárnap a Gergely Ferencz sósfürdőjén meleg fürdő kapható. A fürdőszobák és az ezek előtt levő folyosó fűtve van. Egy kádfürdő ruhával 45 kr.

Csinosan butorozott szoba

— külön bejárattal — azonnal kiadó Soha Aladárnál Székelyudvarhely, Attila-utca 13. sz.

Uri házhoz jó tanuló fiúk, hivatalnokok étkezésére és szállásba fogadtatnak. Egy szépen butorozott szoba kiadó. Czim a kiadóhivatalban megtudható.

Legfinomabb ezukrász-sütemények

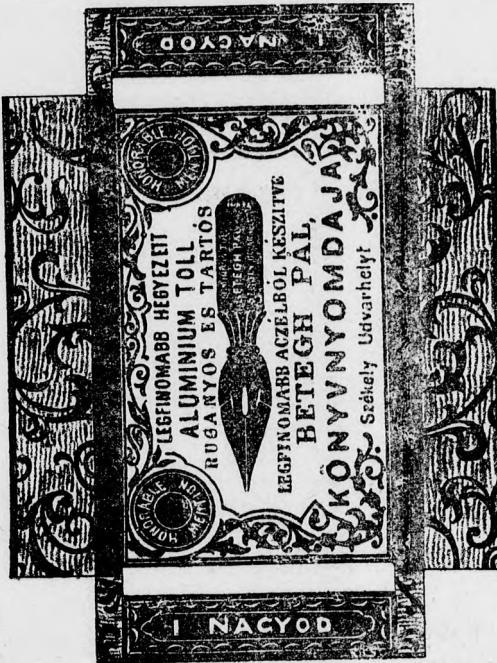
Ernst György ezukrászatában Székely-Udvarhelyt (Főtér, piaczsor) kaphatók. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítetnek.

Bárminemű írásmunkára

vallalkozik egy szépen író fiatalember. Czim a kiadóhivatalban.

Eladó háztelek.

Székelyudvarhelyt a Vár- és Csörgő-utczák között 443—445. ház-számok alatt, a székelyudvarhelyi 1028. sz. tjkvben 1006/a., 1008/2 a/2 hr. sz., 149 ööl területű telek épületeivel együtt azonnal eladó. Levelezéssel értekezhetni: Bonda Péter százados lakásán Budapest, X. Szabóky-utca 12.

863—902. végrh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a székelykeresztúri kir. járásbíró 1902. Sp. 723/3. számú végzése következtében dr Viola Sándor székelykeresztúri ügyvéd által képviselt Demeter Elek s társai alsósímfalvi lakosok

Egy Hallwood fizetőpénztár „öt” más gyártmányu fizetőpénztárt helyettesít.

Ön is tudja meg,

hogy a The Hallwood Casch Register Company által Amerikában gyártott fizetőpénztárak a legtekéletesebbek és ez időszert a legjobbak a világon,

merta The Hallwood fizetőpénztárnál elérhető, hogy a főnök egy pillanattal alatt, egy tekintésre megláthatja, hány Receptért fizető vevője és azoktól végösszegeben mennyi bevétele volt, ugyanakkor azt is látja, hogy hány vevőjének összesen mennyiért adott el kézi eladást, valamint megtudhatja, hogy különlegességért, vagy saját különlegességért hány vevője és azoktól összesen mennyi volt a be-

vétele. Végül óhajra még egy ötödik végösszegező is áll rendelkezésre, mely egy külön a körülményekhez mérten bármire alkalmazható.

Tehát elvitázhatlan, hogy a The Halwood-féle fizető pénztár, a mely „öt” műveletet végez, „öt” más gyártmányu fizetőpénztárral ér fel, minthogy ezeknek csak egy összegezőjük van és így csak egy művelet forgalmát összegezik.

THE HALLWOOD
CASH REGISTER CO
BUDAPEST, VI., DALSZINHÁZ-UTCZA 10.

Egy Hallwood fizetőpénztár „öt” más gyártmányu fizetőpénztárt helyettesít.

javára Bartalis Sándor medeséri lakos ellen 427 K s jár. erejéig 1902. évi decz. hó 18-án fogantott kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 856 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 2 ló, 3 szekér, 2 tehén, 2 eke és csős törökbuza nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a székelykeresztúri kir. járásbíró 1902-ik évi V. 511/2. számú végzése folytán 427 K tőkekövetelés, ennek 1902. évi január hó 17. napjától járó 8 százalékos kamatai, ¹/₃ százalékos váltódíj és eddig összesen 112 K 10 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Medeséren alperes házában leendő eszközzésére 1903. évi február hó 16-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legelőbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, jelen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Sz.-Keresztúrt, 1903. évi január hó S4. napján.

SZALONTAI ALBERT,
kir. bir. végrehajtó.

Pályázat szőlőkarók szállítására.

A dicsőszentmártoni m. kir. szől. és bor. felügyelőség 45,000 drb gömbölyű, megfelelő vastagságu, 2.25 méter hosszú és egyenes akác-, vagy fenyőfa-szőlőkarók szállítására pályázatot nyit.

A karók **toljó évi márczius hó 20-ig** lesznek szállítandók s az árajánlatok waggonban Dicsőszentmárton állomásra teendők.

Az ajánlatok a fentnevezett felügyelőséghez február hó 20-ig adandók be. Ajánlatot kisebb mennyiségről is lehet tenni. Az ajánlatban — ha fenyőkaróra tétetik — megemlítendő, hogy vörös, vagy fehér fenyőből készültek-e a karók.

SCHÖPPNER SÁMUEL
m. kir. szől. és bor. felügyelő.

Köhögés és rekedtség ellen nincs jobb a
RÉTHY-féle

pemetefü cukorkánál,

de vásárlásánál vigyázzunk és határozottan RÉTHY-félét kérjünk, mivel sok haszontalan utánzata van.

*** 1 doboz ára 60 fillér. ***
Csak RÉTHY-félét fogadjunk el!

NAPTÁRAK, író- és levélpapírok, borítékok, ténták s mindenféle nyomtatványok és irodai szerek DUS VÁLASZTÉKA van a „SZEKELY-UDVARHELY” kiadóhivatalában (BETEGH PÁL könyv-, papír-, író- és rajzszerekkereskedése) Székely-Udvarhelyt

A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszert, amely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmaztatik köszvénynél, csúznál és meghúléseknél.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” czéggel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerertárban kapható. Főraktár: Török József, gyógyszerésznél Budapesten.

Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari szállítók.
Rudolstadt.

Eredeti friss töltésben és csomagolásban kapható: Nagysolymosi KONCZ ÁRMIN gyógyszerertárban Székelyudvarhelyt.

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székelyudvarhelyt 1903.

SCHOTTOLA ERNŐ

BUDAPEST VI. Andrásy-ut 2. szám.

LEGNAGYOBB RAKTÁR

egészségügyi, kényelmi és sportcikkeiben

Szagmentesen záró szoba-klosettek.

Hygienikus köpő-edények.

Legjobb minőségű gummi-sár-czipők és hőczipők.

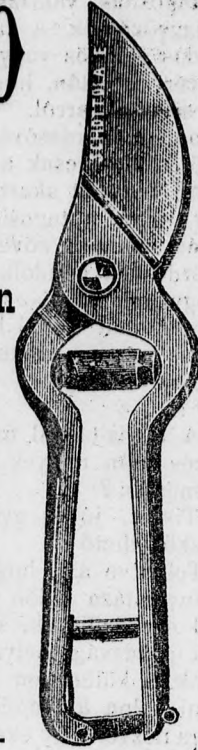
Koresolyák és jégpatkók.

THERMOPHOR:

Testmelegítő, mely tűz nélkül a meleget 3-6 órán át tartja.

Betegtoló kocsik minden árban.

Minden osztályról külön árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek meg.

Egyedül valódi angol

Thierry A. gyógyszerész BALZSAMA

Egészségügyi hatóság által megvizsgálva és ajánlva.

Az üvegek felszerelése a keresk. törvény mintavédelme alatt áll.

Allein echter Balsam aus der Fabrikation-Anstalt von A. Thierry in Pragrad bei Reibitz-Sauerbrunn.

Allein echter Balsam aus der Fabrikation-Anstalt von A. Thierry in Pragrad bei Reibitz-Sauerbrunn.

E balzsam belsőleg és külsőleg használható. Ez: 1. Utolérhetetlen hatású gyógyszer a tüdőnek, a mellnek minden kóros állapotokban, enyhíti a hurutot, csillapítja a váladékot, véget vet a fájdalmas köhögésnek s kigyógyítja a legrégibb bajokat. 2. Kitűnő hatása van a torokgyulladás, rekedtség és a többi torokbajoknál. 3. Alaposan elűzi a lázakat. 4. Meglepően gyógyítja a gyomor- s a bél-betegségeket és szaggatásokat a testben. 5. Szeliden mozditja elő a székelést s a vér tisztulását, megtisztítja a veséket, megszabadít a buskomorságtól s a hypochondriától, javítja az átvégyat s az emésztést. 6. Nagyszerű szolgálatokat tesz fogfájáskor, odvasfogagnál és szájröhadáskor s általában minden fog- és szájbajoknál, megszünteti a felbűfögést, a száznak s a gyomornak büzét. 7. Külsőleg csodálatos gyógyhatással bír a sebekre, új és régi forradásokra, orbáncz kiütést, varak, megfagyott s megégett tagokra rüh, fekély s bőrduzzadás és repedés stb. esetében megszünteti a fejfájást, zugást, szaggatást, köszvényit, fülfájdalmat stb. Ügyeljünk mindig pontosan az itt látható zöld apácza védjegyre. Hamisítástól legjobban megóv az, ha közvetlenül tőlem gyáramból rendelnek eredeti szab. kartonokban Ausztria-Magyarország minden postaállomására bérmentve 12 kis vagy 6 dupla üveg 4 korona. Bosznia és Hercegovina részére 4 korona 40 fillér. Kevesebb nem küldetik széjjel Szétküldés csak előrefizetés vagy előleg küldése mellett.

Miért szenved ön? holott minden féle és fajta, még oly régi sebre biztos gyógyulást talál és majdnem mindig elkerüli a fájdalmas és veszélyes operálást valamint amputálást

Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi **Centifolia-kenőcs**

használatánál, rendkívül jó hatású, a sebek gyógyulásánál valamint a fájdalmak enyhítésénél utólrérhetetlen. A valódi centifolium kenőcs alkalmazható: A gyermekágyasok rossz természetű mellbajainál, szoptatók mellkeményedése, a tej elapadásának, az orbánczok eseteiben, továbbá mindenféle régi sérvek, láb- és csontnyílások, sebek, folyások, dagadt lábak s csont-évesedéseknél, vágás, szurás, lövés és ütés által előidézett sebeknél; az idegen testek, pl.: üveg, szálka, homok, tövis, serét stb. eltávolításánál; mindenféle daganat, kinővés, képződmény, karbunkulus és ráknál; végre pokolvar, körömféreg, körömglyülés, a lábnek járásközben történt kisebesülése, fagyás és égetés okozta sebek, a betegek és gyermekek fekvés általi kisebesülése, torokdaganat, meggyült vér, fülzugás stb., stb. eseteiben. — A szállítás kizárólag az összeg előre küldése mellett eszközöltetik. Két tégely csomagolással, postai szállítási díjjal együtt 3 korona 60 fillér. Számos eredeti bizonyítvány rendelkezésre áll. Arra kérek mindenkit, hogy óvakodjék a hatáskülső hamisítások vevésétől s arra ügyelni, hogy a tégelybe be van-e a fenti védjegyem és czégem: Thierry (Adolf) Limited gyógytára az „Orangyal Pregradában, égetve.

Ezen gyógyhatásukban fölülmulthatlan két szer nemcsak a romlásnak nincs kitéve, sőt ellenkezőleg, minél régiebb, annál értékeesebb és hathatósabb, nem árt sem a fagy, sem a forróság, tehát minden évszakban használhatók. Majdnem minden esetben segítenek és eredményel járnak, legalább az or .s érkezéig, természetesen nem szabad hamisítványokat vagy hasonló feldicsért érték- és hatáskülsőli ugynevezett pótszereket venni, melyekért a pénz haszontalanul dobják ki, hanem mindig ezen rég kipróbált olcsó és megbízható, emellett teljesen ártalmatlan, világhírű szereket kell használni, melyeknek minden családban az eshetőségekre készenlétben kellene lenni. Hol olyant nem kapunk, mely a valódiság minden jelét magán viseli, rendeljük meg egyszerűen direkte és czimezzük:

Thierry (Adolf) Limited „Orangyal-gyógytár” Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn

mellett. Központi raktár Budapesten Török F. gyógyszerertárban, Zágrábban Mittelbach S. gyógy tárában és Bécsben Hradi L. gyógyiárában.

